

53503

Spasitelj
Ljubljana
1904.

TAJJA

= 13 =

Nemški ne znajo.

Burka v enem dejanju. =

T

Un

Fr

53503

št. 13.

TAČJA

Zbirka gledaliških iger.

Ureja

Fran Govékar o o o o o

V GORICI 1904.

Tiska in zalaga »Goriška Tiskarna« A. Gabršček.

Nemški ne znajo.

Burka v enem dejanju.

(Popravljenno izdanje.)

Spisal JAKOB ALEŠOVEC.

IN 2030000624

Osebe:

TOMAŽ KOREN, vaški župan,
REZIKA, njegova hči,
IVAN KRIVEC,
MIHA ROBAT, uradni sluga,
JANEZ, }
JOŽE, } kmetje,
TONE, }
POROČNIK,
OBČINSKI POŠTNI SEL.

Godi se v polpretekli dobi v vasi ob hrvatski meji.

Čedna kmetiška soba, na levi in desni miza in par stolov; vhod zadaj v sredi, na desni strani vrata, na levi okno. Zadaj omara. Na levi dve puški.

PRVI PRIZOR.

Re z i k a sama.

Re z i k a (sedi za mizo s knjigo v roki.) »Družba sv. Mohorja« je res koristna, za ljudstvo ni boljšega. Toliko in tako dobrih knjig bi se za ta denar ne dobilo nikjer. Koliko dolgih zimskih ur sem si že z njimi skrajšala v svoj prid, koliko se iz njih naučila! (Položi knjigo na mizo in vstane.) Kako dobro je, če zna človek brati! Jaz sem se naučila pač le slovenski, pa dosti je, naši rodoljubi že za to skrbé, da dobimo dosti poduka v domačem jeziku po knjigah, ki jih izdajajo različna društva, kakor »Matica« in »Mohorjeva družba,« pa tudi posamezni pisatelji in razne tiskarne. Škoda, da je pri nas pošta tako od rok! Komaj že pričakujem časopisa!

DRUGI PRIZOR.

Prejšnja, Robat.

Robat (vstopi brez trkanja, s pismi pod pazduho, robato): Kje je purgermajster! (Išče med pismi.)

Rezika (nekoliko nevoljna.) Ali se tako plane v hišo, kakor hudournik? Ali se niste nikdar učili manire?

Robat. Pecirknemu omedinarju na pavrih ni treba manire — razen (se prijaznejše bliža Reziki) če bi luštna Rezika imela záme kak glažek iz fotrovega kevdra, he he! (Jej hoče seči pod brado.)

Rezika. Ostudnež! (Ga pahne od sebe.) Menite, da sem trta, na kateri sme vsakdo pokušati grozdje? Za vas nima klet mojega očeta ne ene kapljice.

Robat (razžaljen.) Tako, alsden! Ali veste, s kom imate opraviti?

Rezika (resno.) Z vami ničesar!

Robat. Oho! Punt! Auflauf? Jaz sem omedinar, če mene pelajdigate, pelajdigate cesarstvo! Ne dotaknite se me!

Rezika. Tega se vam ni treba bati. Ob kratkem povejte, kaj imate pri nas opraviti; potem se podvizajte čez prag.

Robat. Že prav, že! To renitenco bom naprej meldal. (Vzame pismo izpod pazduhe in ga vrže na mizo, potem pomoli Reziki listič.) To je ena cuštelenga. Na ta cegele se podpišite, da ste rihtek prejeli.

Rezika (podpiše listič, potem vzame pismo z mize in ga pogleda.) Zopet nemški! Saj vendar vedó gospodje v uradu, da moj oče ne znajo nič več nemški, ko jaz. Kdo jim to prebere in razloži, kaj je?

Robat (vtaknivši podpisani listič med druga pisma, osorno.) To meni nič am ne gre. Adijo! (Hoče iti.)

Rezika. Stojte še malo! (Prijaznejše.) Pa vendar veste, kaj je naročeno v tem pismu mojemu očetu, katerih še ne bo tako brž domu. Če je kaj silnega, povejte meni, da se vedo oče po tem ravnati.

Robat (prijaznejše.) Ajgentlih to ni moj dinst, tudi se človek ne more tako lahko meniti, če je tako prekleto žejen, kakor jaz. Sonsten — no, bi morda — — —

Rezika (za-se.) To je dovolj razumljivo. A kaj mi je storiti? Do gospoda župnika imamo dobro uro, tu blizo pa nihče ne zna nemški, vsaj brati ne. Bolje torej, da dam

temu človeku kozarec vina, nego da bi morali oče nalašč zavoljo tega pisma iti k gospodu župniku ali učitelju (Robatu.) Sedite, prinesem vam ga kozarec. (Gre ob sredi.)

Robat (sede.) He he! Je vendar dobro za nas rihtne omdinarje, da so cuštelegne tajč. Saj smo tako slabo pesoldani, da bi si še glažka vina ne mogli zašafati na dolgem potu. Tako pa za prebranje in raztajčanje takih cušteleng dobi človek še kak groš ali kak glažek vina. Če bi bile slovenske, bi jih lahko sami brali in mi bi ne dobili ne solda, ne kapljice. Moj kamerad od soldatov, ki služi pri rihti tam gori nekje, pa ne vem zdaj ravno imena, kjer vse cuštelenge pošiljajo v tisti presneti slovenski šprahi, hodi vedno lačen in žejen okrog, ker tistim, karim kaj cuštela, vse sami bero in zastopijo. — Zdaj moram pa malo preštudirati to cuštelengo, da bom vedel povedati, kaj je. (Vzame dopis z mize.) Ajgentlih tudi jaz ne znam prav po vorengi tajč, le toliko, kolikor sem pri soldatih prefitiral in kar so me potlej po kancelijah obrihtali. Probirajmo! (Natakne očali. Bere pismo na pol glasno.) Rinderpest! (Govori.) Aha — Pešt! V Pešti smo že bili kot soldatje v lógarji, že vem, kje je to. (Bere.) Grenze

a-a-absper-ren. (Govori.) Aha — absperren — zapreti. (Bere.) Rind-vieh. — (Govori.) Ej, kako je to slabo nakracljano, vrag naj bere! (Bere.) Hu-unde, Scha-affe, Pi-pe-pelze, Pferde (mrmra nekaj) — ej, kdo bo to bral! Za glaž vina je že dosti! Pa vendar! (Bere.) Kor-kor-don. (Govori.) Ja, kordón — vrag vedi, kaj je to! (Premišljuje.) Aha, to bo cúnom — ime kakšnega komisarja. (Bere.) Bürgermeister — spe-sper-ren. (Začuden govori.) Kaj? Ta komisar Kordon ali kar je že, bo tega purgermajstra zaprl! — Speren — absperen, — to je vse eno. (Premišljuje.) Tega pa ne smem povedati Reziki, če ne, ponese vino nazaj v klet, Hm, hm! (Gleda v pismo.) Kaj družega jej moram natveziti. (Premišljuje.) Holt, že vem. Rekel bom, da je ta »Kordon« kak lump, ki ga s Pešta štekbrifleh ferfolgajo, ker je govedno, kožuhe, konje, ovce in pse kradel. Če prav ni res, jaz ne morem zato, ker ne znam zadosti ta visoki rihtni tajč, glažek bi ga vendar rad ruknil.

Rezika (pride nazaj z kozarcem vina, ki ga postavi na mizo pred Robata.) No, ali ste že prebrali pismo?

Rabat. S derlavbom si prej grlo malo omočim. (Pije.) Ha! V vašem kevдру so fajn vina. (Pije zopet.)

Rezika. Zdaj mi pa povejte, kaj ste nam prinesli!

Robat (si obriše brke, potem vzame pismo v roke; z važnim giasom.) Alsdén poslušajte, kar se vam za vedet dá. Tam v Pešti — to je doli na Ungarih — je en individibum s cu-nomom »Kordón« kradel krave, ovce, konje, pse, kožuhe in drugo tako živino in bo zdaj štekbrifleh ferfolgan. Kateri purgermojster ga dobi, ga mora zapreti in prijeti. (Pogleda Reziko.) Ste zastopili?

Rezika. A, da le nič silnega ni! K nam se ta človek gotovo ne priklati. (Vzame pismo in ga položi na mizo.)

Robat (izpije zadnjo kapljo.) Še vsaj en požirek bi bil zaslužil, ne?

Rezika. Drugi pot, za zdaj imate dosti. Le pojdite po svojih opravkih, vidim, da imate še dokaj pisem raznositi.

Robat (vstane.) Cuštelati — se pravi omtlih. Pa se nič ne mudi. Če danes ne, pa jutri. Meni se nič ne mudi.

Rezika. Pa se drugim mudi. Le pojdite z Bogom!

Robat. Pri vas ste preveč voherni. Pa naj bo za danes. Drugi bart mi boš morala

prinesti večjo posodo. To je za šnops, ne za vino. Če ne, ti ne bom nobene cušrifte več ferlezval. (Gre ob sredi.) Košamadinar!

Re z i k a (sama, spravi kozarec v omaro.) To je tudi izdaten davek za nemško kulturo. Danes je bil mož še prenesljiv. No, kar je danes prinesel — če mi je to dobro razložil — še vredno ni pijače, ki sem mu jo dala. Onega tatu k nam gotovo ne bo, tedaj naj gre pismo v miznico. (Odpre miznico in vtakne pismo va-njo.) Očetu že povem, če me bodo prašali. (Trkanje ob vrata.) No, kdo pa trka? Pa ne kak gospôski človek? (Glasno.) Notri!

TRETJI PRIZOR.

Re z i k a, ob č i n s k i s e l.

Ob č i n s k i s e l (vstopi s torbo.) Dober dan, Rezika!

Re z i k a. Bog ga daj! Kaj novega?

S e l (vzame pisma iz torbe.) Tu par pisem za očeta župana, tu pa eno za vas (pomoli vse Reziki.) Tudi časnik je tu.

Re z i k a. Danes ste veliko prinesli. Vam je mar vseč kozarec vina?

Sel. Ne, hvala lepa, drugi pot. Danes imam še mnogo raznositi, in če se človek dalje mudi, ne pride nikamor. Ljudje že komaj pričakujejo pisem in časnikov. Z Bogom, Rezika! (Odide.)

Rezika. Kak razložek med tem selom in onim glavarским bričem! (Pregleduje prejeta pisma.) Za očeta — napis zopet nemški! Če je tudi pismo nemško, se bo treba očetu jutri vendarle peljati do gospoda župnika ali do učitelja, ker zraven teh tu okoli ne zna nihče nemški. To je nadloga! Ljudje menda mislijo, da mora povsod vsakdo znati nemški. (Vzame drugo pismo.) Slovenski napis in — pismo meni! Prav radovedna sem, kdo meni piše. (Odpre pismo in bere.) Draga gospodična! (Govori.) Gospodična nisem, naslov je prelep. Pa glejmo, kaj bo dalje! (Bere.) Le enkrat sem Vas videl in to je bilo v čitalnici v Metliki, kamor ste tudi prišli s svojim očetom. A zadosti mi je bilo to. Jaz sam sedel v kotu, v temi, težko, da bi me bili zapazili. Jaz pa sem zapazil in občudoval Vas — ne le zaradi zale postave, ampak bolj že zarad Vašega navdušenja za narodno reč, kar ste kazali v pogovoru s svojimi sosedi. Takrat že — dve leti je tega, — sklenil sem, vzeti si za dru-

žico v življenju le Vas, če mi bo sreča kdaj tako prijazna, da bom mogel napraviti si lasten dom. In sreča mi je bila prijazna, danes imam toliko premoženja in pošteno kupčijo, da si upam lepó preživeti ljubo mi družico. Da me tudi sosedje spoštujejo — v dokaz temu naj omenim le to, da so me pri zadnji srenjski volitvi enoglasno izbrali za župana, čeravno imam za ta posel komaj potrebno starost. To pismo je namenjeno, delati mi pot do Vašega srca, če je še prosto. V par dneh se bom predrznil, sam potrkat pri Vas in Vašem očetu. Dozdaj mi je bila sreča prijazna povsod, naj mi bo prijazna še pri Vas. — Ivan Krivec. (Zgane pismo, govori.) Čudno! Kaj mi je misliti o tem! Čutim pač, da mi srce burnejše bije. Res se spominjam, da sem bila z očetom o tem času v Metliki v čitalnici in da me je lep mladenič iz kota gledal. Ah, kako me je gledal! Ugajal mi je in nisem ga pozabila. To pismo me spravlja res v zadrego. — Sam pride sèm, tako piše. Kdaj je oddano to pismo? (Pogleda napis.) Že pet dni je staro. Tedaj je ležalo tri dni na pošti. Oh, kako hitre so pošte na kmetih. — Ali naj to pismo pokažem očetu? Spodobilo bi se pač, toda — naj ga zvečer še enkrat

pazno preberem, potem bom videla, kaj mi je storiti. (Vtakne pismo v nedrije in hoče oditi skozi stranska vrata.)

ČETRTI PRIZOR.

Prejšnja, Koren.

Koren (vstopi in pomoli svojo kratko suknjo, ki jo je imel na ramah, Reziki.) Vroče je, vroče, Rezika, nesi suknjo v mojo izbo! Potem pridi brž nazaj.

Rezika (vzame suknjo.) Ali ste se upehali, oče? Jaz sem mislila, da vas ne bo tako hitro nazaj, ker je pot dolga, in ravno sem se bila namenila, kaj pripraviti vam.

Koren (sede.) Ni treba, lačen nisem, samó žejen. Torej spravi mojo suknjo, potem pa mi prinesi kozarec onega iz kota, pa bo dobro.

Rezika. Takoj oče. (Gre v stransko sobo.)

Koren (si briše čelo.) Županova butara je res težka. Vse letí le na župana. Če se kje kaj zgodi, brž primejo župana, domači pa so hudi na-nj, ker mora ž njimi ravnati strogo po postavi. Če bi se človeku ne smililo ubogo ljudstvo, vse bi vrgel od sebe in se za ničesar ne brigal, ko za svojo rodovino in

zemljo. No, hvala Bogu, rodovina meni ne dela preglavice, rajnka — Bog jej daj dobro! počiva že več let tam gori pri fari v hladni zemljici, Rezika pa je dekle, da jej ni para. Več sitnosti mi dela županski stol, posebno zavoljo nemških dopisov od gospôske. Sam razumem le za silo nemški, kolikor sem se pri vojakihi navadil; ali kaj mi pomaga to, ko ne znam nemški ne brati ne pisati! Zato sem imel že več občinskih pisarjev, toda nobeden ni bil nič vreden. Ta je zalezoval mojo Reziko, da sem mu kmalu vrata pokazal, drugi je bil len ko snop, tretji neumen ko teliček, četrti pijanec, peti je goljufal mene in občino, in tako sem sklenil županovati sam, kakor vem in znam. Pri tem mi pomagata gospod župnik in gospod učitelj, čeravno imam daleč, da mi prebirata in razlagata nemške dopise. V slovenskem jeziku sem že toliko izurjen, da vsa pisma razumem in nánje odgovore dajem in česar jaz ne morem, mi stori Rezika. Moji odpisi in dopisi gospôski so torej slovenski in zato me tam vedno pisano gledajo. Pa naj bo! Jaz ravnam po postavi in kdo mi more kaj!

Rezika (prinese vino in mrzle jedi ter postavi oboje na mizo.) Tu, dragi oče! V kuhinji

sem našla še nekaj ostankov, če se vam bodo prilegli.

K o r e n. Hvala ti za skrb, Rezika! Lačen nisem, le žejen. Pa vendar kak grižljaj k vinu dobro dé. (Si natoči, potem pije in já.) Tam doli na razpotju sem videl sela okrajnega glavarstva. Ali je bil morda pri nas?

R e z i k a. Bil je in pustil neko pismo tu.

K o r e n. Nemško, seveda! Ali je povedal, kaj je?

R e z i k a. Nekaj je pravil, pa menda ne bo nič takega. Tam doli na Ogrskem — menda v Peštu, je rekel, — je nekdo, ime mi ni ostalo v glavi — pokradel več goveje živine, ovac, konj, kožuhov in — kaj jaz vem, kaj še! Tega zdaj zasledujejo in tudi nam je okrajno glavarstvo poslalo naznanilo, da ga imamo prijeti, če se priklati sèm.

K o r e n (ki med tem já in pije.) Kaj? Da bi bilo tako naznanilo poslalo okrajno glavarstvo? Dekle, nisi prav razumelo.

R e z i k a. Tako mi je brič pravil. Pismo je v miznici, sami se lahko prepričate.

K o r e n (odpre miznico in vzame pismo iz nje.) Hm! Kaj mi pomaga, ker je nemško! Beri mi ga ti!

R e z i k a. Ne norčujte se, saj veste, da znam le slovenski.

K o r e n. Jaz tudi nemškega ne znam. (Ogleduje pismo.) Pečat je okrajnega glavarstva. Ali kaj ima okrajno glavarstvo opraviti s tatovi? Ti spadajo v področje okrajnih in deželnih sodnij, toliko že vem.

R e z i k a. Ali brič mi je tako razložil pismo.

K o r e n. Ne more biti, to jaz vem. Brič je menda prej kje preveč pil ali pa sam ni razumel dopisa.

R e z i k a. Ne verjamem, da bi bil prej kaj pil, ker je bil tako žejen, da je brž zlil kozarec vase, ko sem mu bila prinesla jaz zato, da mi je pismo razložil.

K o r e n (majé z glavo.) To je pa sitna reč. Ne, ne, to ne more biti, nikakor ne! (Premišluje.) In vendar bi jaz mislil, da gospôska ne pošilja svojih slug po kmetih z nemškimi pismi, ne da bi jim povedala, kaj nesó. Dopis utegne biti važen. Skoro bi napregel vranca in se peljal k župniku ali pa k učitelju.

R e z i k a (pogledavši skozi okno.) Noč se dela, črni oblaki se valé proti vasi. Jaz bi vas ne pustila rada z doma, ker se utegne konj

bliska splašiti. Kaj, ko bi poslali po Oblakovega Toneta, ki je bil več let na Nemškem in nemški dobro govori? Ali po Logarjevega Janeza, ki je nekoliko šol študiral? Saj sta tu blizo in če ne moreta razvozljati pisma, no! to ne stane več ko bokal vina, in jutri se lahko peljete do fare.

K o r e n. Dobra misel. Naj pride tudi še Lončarjev Jože, ki je bil pri vojakih in se zdaj s svojo nemščino tako rad baha. Se bo videlo, kaj skujejo. Le naroči hlapcu, naj gre brž ponje.

R e z i k a. Kratek čas bo na vsak način. (Odide po sredi.)

K o r e n. Zdaj bom videl, kako jo sku-hajo ti naši modrijani, ki po vsi vasi trobijo, kako dobro da je, če zna človek nemški. Res dobro je, če človek več jezikov zna, temu tudi jaz rad pritrdim. Ali da bi bil ravno nemški jezik pri nas take važnosti, tega ne morem nikakor sprevideti. Vsaj jaz ga ne potrebujem in skoro sem že mrvo nemščine, kar sem se je pri vojakih naučil, do malega zopet pozabil. Čemu mi bo tu nemščina? Kdor naš kruh jé, naj tudi naš jezik zna! Kdor me potrebuje, naj se nauči mojega jezika; če bom jaz koga potreboval, se že na-

učim tudi njegovega. (Trkanje ob vrata.) Ej, kdo vraga prihaja! Morda zopet brič. Ne, ne, nekdo drug bo, brič nima navade trkati. (Glasno.) Le noter!

PETI PRIZOR.

Prejšnji, Krivec.

Krivec (vstopi v popotni obleki s torbo.) Ali sem prav prišel sèm k gostilničarju in županu gospodu Korenu?

Koren (vstane.) Da, prav ste prišli. Kaj je vaša želja?

Krivec. O, moja želja je prav pohlevna. Jas sem popotnik in ne želim nič drugega, ko nekoliko večerje in posteljo za noč.

Koren. Oboje se pri nas dobi za poštene ljudi.

Krivec. Pošten človek mislim, da sem, vsaj za takega še veljam.

Koren. Odložite (mu pomaga odlagati,) potem pa malo potrpite, da pride moja hči nazaj. Če vam je prav, ponesem te vaše stvari kar tjà v sobo. (Odide s torbo skozi stranska vrata.)

Krivec (oziraje se po sobi.) Čedna hiša kaže, da je posestnik premožen in lep red v

hiši. — Tu torej biva ono zalo deklé, ki sem jo izvolil za svojo družico. Je li došlo moje pismo in kaj je naredila ž njim? Najbolje izvem to, če za zdaj še ne izdam svojega imena, ampak se vedem kakor tujec. To mi bo lahko, ker po obličju me gotovo ne poznà.

K o r e n (pride nazaj.) Rezika pride kmalu. Saj vam je prav, da sem vam ukazal prinesti kozarec boljšega?

K r i v e c. Kajpak, najboljšega. Pot me je ogrela, ker sem šel kake pol ure peš.

K o r e n. Ste pač daleč od tod, — po vaši govorici sklepam to. Ne zamerite moji radovednosti!

K r i v e c. Dobrih dvajset ur na gornjo stran je moj dom, — blizo Ljubljane.

K o r e n. Blizo Ljubljane? Ej, tudi jaz poznam nekoliko oni kraj. Če bi vedel vaše ime, — toda ne spodobi se mi, vas tako izpraševati.

K r i v e c. Vsak človek ima pravico izvedeti, koga vzame pod svojo streho. (Za-se.) Pravega imena mu ne povem. (Glasno.) Jaz sem Kor—Kordán, Ivan Kordan, gostilničar in župan iz Šmarija.

K o r e n. Kordán — iz Šmarija? Hm! Imena Kordin, Perdán, Kordún sem že slišal, ali Kordán — to mi je novo.

K r i v e c. Sem šele kratek čas v Šmariji.

K o r e n. Ste pač prišli po vino sèm ?

K r i v e c. Dà — se reče — nekoliko poizvedovat.

ŠESTI PRIZOR.

P r e j š n j a, R e z i k a.

R e z i k a (pride z vinom in kruhom na ploščku, kar postavi na mizo, kjer sedita Krivec in Koren.)
Dober dan!

K o r e n (predstavlja.) Moja hči Rezika.

K r i v e c (vstane.) Pozdravljena, gospica!

R e z i k a (sramožljivo.) Le obsedite, gospod, jaz nisem gospica, ampak priprosto kmetsko deklè. (Korenu.) Sosedje bodo ta hip tu — je sporočil hlapec.

K r i v e c (si natoči in gleda vino, postrani pa Reziko.) To mora biti domač pridelek, ki človeka okrepča in ogreje. (Pokusi vino.) Nisem se motil. (Pije.) A, to se človeku prileže.

K o r e n. O, pri nas je sploh vse vino dobro, nekatero nekoliko boljše. Toda, Rezika, morda bi bilo gospodu ljubše, če bi mu nesla pijačo v njegovo sobo, kajti ko pridejo ljudje —

K r i v e c. Imate morda županske opravke?

K o r e n. Nekaj malega, toda —

R e z i k a (postrani Korenu.) Oče, morda bi vam ta gospod prebral pismo. On bo že znal nemški.

K o r e n (postrani Reziki.) Kaj še! Meniš, da bom vsakemu oznanjal, da ne znam nemški? Tudi ne gre vsakega nadlegovati.

K r i v e c (med tem po strani ogledovavši Reziko.) Krasno deklé! Kako bi li izvedel, ali je prejela moje pismo ali ne! (Glasno.) Če imate županska opravila, vam ne bom na poti, prosim, pokažite mi sobo.

K o r e n. Rezika, vzemi pijačo in nesi jo gospodu v sobo.

R e z i k a (vzame plošček z vinom.) Prosim, če vam drago. (Gre naprej skozi stranska vrata.)

K r i v e c (odhajaje Korenu.) Pozneje pa pridem nazaj, morda kaj izpregovorimo. (Odide skozi stranska vrata.)

K o r e n. Nam gotovo poveste kaj novic. (Ko je Krivec odšel.) Kordán se piše ta mladi človek. (Premišljuje.) Hm! Že prej si nisem mogel domisliti tega imena. No, bo pač kak trgovec, ki se je med tem, kar mene ni bilo v Šma-

riju, tjà naselil. Pošten je videti, po drugih rečeh prašajo le ženske.

SEDMI PRIZOR.

K o r e n, T o n e, J o ž e.

T o n e. Tu sva, foter! Kaj bo novega?

K o r e n. Sédita tu za mizo. Ko pride Rezika, nam prinese kaj za suho grlo.

T o n e in J o ž e (sedeta.) Naj pa bo, no.

J o ž e. Bos najgs, foter?

K o r e n (vzame iz miznice pismo.) Saj znata nemški, ali ne?

T o n e in J o ž e. Kaj pa, ferštekt zih.

T o n e. Jaz sem rajžal več let samo med tajčarji, kjer že vsak otrok tajč zna, pa bi jaz ne znal!

J o ž e. Jaz sem pa bil pri soldatih frajtar, znam tudi tajč toliko, da me še šomeštar ne dene v koš, dunerveter — olesajns nohamol krajcpataljon.

K o r e n. No, to je prav. To le pismo je danes brič prinesel, pa je nemško in na videz važno. Preberita mi ga, za polič vina mi ne bo žal. (Dá jima pismo.)

J o ž e (vzame pismo in se popraska za ušesi.)
Ja, ja, je že od rihte, pečat sem koj spoznal.
Le poglej, Tone!

T o n e (pogleda.) Rihtek! Glih tak pečat
ima, kakor moj pos. Žiher verjamete, foter!

K o r e n. No, da, berita mi pismo, potem
se bo že videlo, kaj je.

J o ž e. Kaj vam pomaga, če ga bereva!
Saj vi ne znate tajč.

T o n e. Res je, kaj bo fotru nucalu, če
ga Jože bere!

J o ž e. Ali pa, če ga bereš ti, Tone.

K o r e n. Tedaj preberita ga oba, potem
mi pa povejta, kaj je v njem.

J o ž e (pomoli pismo Tonetu.) Na, pa ti fer-
lezvaj, jaz bom poslušal. Imam danes malo
švoh oči.

T o n e (se brani pisma.) Ne, veš, le ti fer-
lezvaj, jaz danes ne slišim dobro, mi je prej
smet v oči padla, zdaj me pa oba ušesa bo-
lita. (Si mane oči in ušesa.)

K o r e n. No, eden bo vendar bral?

J o ž e. Jaz bi rad, pa znam le staro šrifto,
ta je pa nova. Pri tej bi me v očeh krč

prijel, in vi ne veste, kako je to hudo. Saj ga že imam, krajcpataljon! (Si mane oči.)

K o r e n. Na ta način ne bo nič z vama. Sta prava tiča. Jaz že vem, kam to meri. Ker Rezi ke še ni, grem sam v klet, potem se vama že odpró oči in ušesa. (Odide.)

J o ž e. Zakaj ne ferlezvaš, Tone? Saj znaš?

T o n e. Znam že, pa le drukano, pisane šrifte ne.

J o ž e. Jaz — med nama rečeno — še brati ne znam.

T o n e. Kaj! Brati ne znaš? Te ni sram, ki si bil toliko cajta pri soldatih?

J o ž e. Ti si pa menda še dalje po fremd vandral, bi se bil že lože naučil.

T o n e. Saj sem rekel, da znam, pa le drukano.

J o ž e. Figo znaš! Toliko, ko jaz.

T o n e. Kaj boš šimfal.

J o ž e. Tiho bodi, ne štrajtajva se, če ne, pojdeva s suhim grlom domu. Rajše fotra kaj naplavšajva.

T o n e. Le! Toda kaj mu natvezneva, da bo verjel? (Oba gledata v pismo.)

OSMI PRIZOR.

Prejšnja, Rezika.

Rezika (pride skozi stranska vrata, postrani zá-se.) Ta tujec je prav prijazen človek! Pa kako me je gledal! Lepe oči ima in tako znan se mi zdi. Kje sam ga videla? Dobro me pozna ... odkod? Čudno! Prašal me je tudi po nekem pismu. Sploh je njegovo vedenje čudno. Kdo li je in česa tu išče? (Zagleda Jožeta in Toneta, ki se delata, kakor da bi bila v pismo zamišljena.) A, sta že tu in ugibata pismo. No, kaj je v njem? Menda mi brič ni pravega povedal.

Tone (naglo.) Kaj ti je brič povedal?

Jože. Gotovo te je naplavšal, Rezika. (Drégne Toneta, tiho temu.) Najbolje je, če jo izprašava. Morda jej je pravo povedal. Bova že videla.

Tône (tiho Jožetu.) Morebiti nama bo to res nucno. (Glasno Reziki.) Kaj ti je natvezil rihtni dinar.

Rezika. Pravil je o nekem tatu, ki je v Pešti —

Jože (naglo.) O, že vem, kje je to; smo bili tam v logarji. Strašno velik haupštot.

T o n e (Jožetu.) Ne moti Rezike! (Reziki.) Kaj pa je tisti tat ukradel, kakor je pravil rihtni dinar.

R e z i k a. Veliko goveje živine neki, potem ovác, konj, psov in kožuhov.

J o ž e. Pa kaj gre fotru to am?

R e z i k a. Tat je neki pobegnil sèm in oče bi ga imeli prijeti, če bi se tu pokazal.

J o ž e (pomenljivo.) Aha, to je tako imenovan štekprif. (Gleda pismo.) Res je, Rezika, saj sva to koj ugnila že na pečatu; je li, Tone?

T o n e. Ja, ja, koj sva to iztuhtala.

R e z i k a. Tedaj bo vendar res, kar je brič rekel?

J o ž e in T o n e. Rihtek, to je res.

R e z i k a. Samó imé sem pozabila. Pogledajta, kako je tatu ime.

J o ž e. Res, kako se piše? Pogledj Tone!

T o n e (kazaje na papir.) Aha, ime je že tu, le pogledj, Jože!

R e z i k a. No, kako se glasi? Saj se brž zopet spomnim.

J o ž e (gledaje v pismo.) Krajcpataljon, glih ime je tako slabo zašmirano, da ga jáz ne spravim ven.

Tone (gleda v pismo.) Jaz tudi ne. Vse drugo lahko berem.

DEVETI PRIZOR.

Prejšnji, Koren.

Koren (prinese polič vina in ga postavi na mizo.) Daj kupice, Rezika! (Rezika gre v omaro po kupice in jih prinese.) No, sta že razvozljala pismo?

Jože. Sva že zgruntala, kaj je v njem.

Tone. Ja, zgruntala sva že, samo ime tatú je strašno spackano, se ne dá brati.

Koren (nataka v kupice.) Ime tatú? Torej bo vendar-le res, kar je brič pravil Reziki? Ali družega ni nič v pismu? Čemu so ga meni poslali? Saj tatú menda ne bo sèm.

Tone. To mora rihta bolj vedeti ko vi, foter.

Jože (kazaje Tonetu pismo.) Vidiš, Tone, še nekaj stoji tu zašribano. Rihtek, ja! Tat ima sèm priti, so mu že na špuri. Ja, ja, k nam ima priti, sèm čez grenco.

Rezika. Tudi brič je nekaj govoril, da se ne sme čez mejo spustiti, — se že spominjam.

DESETI PRIZOR.

Prejšnji, Janez.

J a n e z (vstopi v sredi.) Dober dan vsem skup!

K o r e n. Tudi tebi, Janez! (Gre k mizi in natoči kupico.) Sem sédi, Janez, in izprazni to kupico, potem nam nekaj prebereš, da bo bolj gotovo. Saj znaš nemški, je li?

J a n e z (sede in pije.) Nemški? Nekdaj sem pač znal nekoliko, ker v šoli sem že diktando pisal. Zdaj sem pa že več ko 15 let domá in le kaka beseda mi je še v glavi obtičala. Brati pa bom, mislim, še znal.

T o n e in J o ž e (drug drugemu postrani.) Hvala Bogu, da ne zastopi tajč, če ne, bi mi dva utegnila priti v šmir.

K o r e n (vzame pismo z mize in ga podá Janezu.) Vidiš, to mi je danes prinesel brič. Tone in Jože sta mi ga že površno poslovenila. A nekega imena — pravita — ne moreta brati, ker je neki slabo zapisano. Boš pa ti bral vse na glas, mi bomo poslušali. — Tone in Jože bosta potem videla, če sta vse prav povedala. Tako lahko razkoljemo ta trdi nemški oreh,

R e z i k a (ki si je dala med tem opraviťi po sobi.) Jaz grem med tem priskrbet kaj za večerjo. (Odide.)

J a n e z (gleda v pismo.) Pisano je dokaj slabo, jaz sem svoje dni veliko lepše pisal diktando, sicer bi bil dobil križ črez njo. Malo težko pojde, pa poskusimo. (Bere, pa tako da se pozna, da branega ne razume, vse napak naglašuje in brez prenehanja pri vejicah in pikah.) An das Gemeindeamt in —

T o n e in J o ž e. Rihtek, to sva že prav zastopila.

K o r e n. To razumem tudi jaz. Le naprej!

J a n e z (bere.) Demselben wird bekannt gegeben, dass in Kroatien die Rinderpest —

J o ž e (ga vstavi.) To je pa falš. Le bolje poglej! »Budapešt« bo pisano, saj se tako pravi, jaz to dobro vem, ker smo bili tam doli v lógarji. Na Ugarskem je to.

T o n e (Jožetu.) Če pa v šrifti stoji »v Kroa-tien«. Je li, Janez, da tam tako stoji? Beri še enkrat!

J a n e ž (bere.) In Kroatien die Rinder —

J o ž e (seže vmes.) »Buda«, saj sem že rekel, tako se pravi po ungarsko.

T o n e. To je tajč, ne ungarsko.

J a n e z. I, naj pa bo, če je tako prav !
Tedaj ! (Hoče brati.)

K o r e n. Le mir, prijatelja ! Pustita Janeza, da pridemo naprej.

J a n e z. Kje sem že ostal ? (Gleda v pismo.)

J o ž e. Pri Budapešti.

J a n e z. Je že res ! (Bere.) — ausgebrochen ist. Wegen nahender Gefahr wird das Gemeindeamt angewiesen, alle Vorkehrungen zum Absperren der Grenze zu treffen (se ustavi.)

J o ž e (Tonetu postrani.) Ali tega kaj zastopiš ?

T o n e (Jožetu postrani.) Saj sem že prej rekel, da zastopim le to, kar je drukano, pisane šrifte pa ne.

K o r e n (Janezu.) No, ali ne gre naprej ? Pa zopet enkrat pij !

J a n e z (pije.) Je zelo slabo pisano, kakor da bi bile kure po papirju kacale.

J o ž e. Res je, saj sva tudi midva komaj spravila skup.

K o r e n. Ali razumeta Janeza ?

T o n e in J o ž e Vse per punktum in štrajzant. Naj le bere.

J a n e z (bere.) — und bei sonstiger Strafe schon jetzt weder Rind —

J o ž e. Ne »Rind« — »Kind« bo pisano, le dobro poglej!

J a n e z. Tedaj naj bo! (Bere.) Kind- noch Kleinvieh, als: Schweine, Schafe, Hunde und Pelzwerk sammt Pferden über die Grenze zu lassen.

J o ž e (ponosno.) No, foter, vidite, da sva rihtek zgruntala! Ja, ja, tisti lump je v Pešti ajnbrehal, saj stoji tako v šrifti — ne, Janez? Poglej še enkrat — koj od konca! (Kaže na papir.)

J a n e z (gleda.) A tu je! (Bere.) — ausgebrochen.

J o ž e. No, vidiš — »ausbrochen« ali po kranjski »ajnbrehal«. O, to mora biti velik lump, ki je toliko ukradel, kak raubarhauptman. Otroke, prešiče, konje, ovce in kožuhe, zdaj jih pa žene proti grenci ali meji.

T o n e. Ja, je že prav, glih tako sem zastopil tudi jaz. Pa še nekaj je; ali ne stoji notri »ajnspern«?

J a n e z (pogleda v pismo; po nekolikem mrmranju bere.) A-a-absper-ren.

T o n e. Čujte foter? Zapreti morate tega lumpa, če se prikaže.

K o r e n (za-se.) To je kolobocija, da je človek skoro ne more verjeti. (Maje z glavo.) Zakaj nam gospôske ne pišejo slovenski! (Glasno.) Le naprej beri, Janez, morda prideš do imena.

J o ž e. Ja, ja, do imena, če ga bo mogel brati.

J a n e z (bere kakor prej.) Zur Unterstützung der Ortswachen trifft ein Militärpiquet ein, welches den Kordon — —

K o r e n (vmes.) Počasi, Janez! Kaj si bral? »Kordán«.

J a n e z (govori.) Dà, »Kordón« ali »Kordán«, tako je. Le glejte, ta beseda je pisana s slovenskimi črkami. (Moli pismo Korenu.)

J o ž e. S slovenskimi puštobi? Zato je nisva mogla brati, ker znava samo tajč.

T o n e. Ja, ja, tako je.

K o r e n (pogledavši v pismo.) Res je, »Kordón« ali »Kordán«, ker se ne vidi dobro, je li predzadnja črka »o« ali »a«. Hm, hm!

T o n e. To bo ime tatú.

K o r e n. Zares čudno! (Maje z glavo.) Da bi bil ta! — Beri do konca, Janez!

J a n e z (bere.) — bilden soll, für dessen Bequartirung das Gemeindeamt zu sorgen hat.

J o ž e (ponosno.) Krajepataljon, če ni rih-
tek, kar sva s Tonetom prej zgruntala. Daj
sem cuštelengo, Janez! (Vzame polo.) No, foter,
kaj pravite?! O tajč, tajč — to se le pri sol-
datih dobro zmeštrá. Vidite, »militêr« se pravi
»soldatje« — ti pridejo sèm vam pomagat
loviti tega tatu Kor — — Kor — — kako se
že piše?

J a n e z. Kordón ali Kordán.

J o ž e. Rihtek je! No alsden! — Potlej je
pa še »Pekvartireng«, to se pravi po kranjski:
morate ga dobro vkvartirati, da ne uide, če
ne, bo štrafenga. Ali ni vse rihtek tako, Janez?

J a n e z (migne z ramo.) Kaj jaz vem! Jaz
sem le bral, razumel pa nič.

J o ž e. No, ecco, foter! Janez tudi pravi,
da je rihtek.

K o r e n. Pa vendar ne more biti, nikakor
ne! Sicer bi bil tudi popis osebe pridejan.

T o n e. Menite, da je tat čakal tako dolgo,
da so ga natančno ogledali ali pa še kontro-
firali?

K o r e n. Ali to pismo je od okrajnega
glavarstva, ki nima nič opraviti s tatovi in
tatvinami. To je politična gospôska.

J o ž e. Saj je bil tat tudi dosti politiš, da je toliko pokradel, potem pa izginil z vsem skup, kakor kafra. Le verjemite, da je tako! S politiš tatom mora imeti opraviiti tudi politiš rihta.

K o r e n. Pri vsem tem ta reč ne gre skup. — Bo že treba jutri stopiti do gosпода župnika, da mi bodo pismo natančno pojasnili. — Dajte sèm pôlo! (Vzame pôlo in jo dene v miznico.)

JEDNAJSTI PRIZOR

Prejšnji, Rezika.

R e z i k a (nastopi v sobi.) Izpred hiše je videti četo vojakov, ki se pomikajo po klancu dol proti vasi. Kam so neki namenjeni?

K o r e n (začuden.) Vojaki?

T o n e in J o ž e (živahno.) No, vidite, foter? Vse štima, v cuštelengi ni nič družega ko to.

J a n e z. Ne mara bo res kaj takega.

R e z i k a. Nekaj posebnega mora že biti, na izprehod vojaki tako daleč ne bodo hodili. Grem opazovat, kam jo zavijejo. (Odide.)

K o r e n (postrani.) Vrag, če sem že kdaj bil v taki zadregi! Vse se ujema s pismom,

ker nekoliko ti že znajo nemški. Pa tudi brič je tako povedal. In ta tujec, ki pravi, da je blizo Ljubljane domá, s tem vražjim imenom Kordín, Kordàn, Kordón. Zdaj pa še vojaki. Vse to se ujema tako, kakor nož in nožnica ali noga in čevelj. Pri moji veri, da v taki zadregi še nisem bil.

DVANAJSTI PRIZOR.

Prejšnji (brez Rezike), K r i v e c.

K r i v e c (ob stranskih vratih.) No, ali je posvetovanje že pri kraju?

K o r e n (plašno pogledaje Krivca postrani.) Pri kraju, dà — toda —

J a n e z, J o ž e, T o n e (šepetaje med seboj.) Kdo je pa ta?

K r i v e c. A, razumem, vam ne gre vse prav, kakor marsikdaj pri posvetovanju. Ti možje (kazuje Janeza, Jožeta, Toneta) so gotovo občinski svetovalci?

K o r e n (v zagregi.) Dà, dà, zdaj smo vsi skupaj nekaj uganili, — gospod — gospod (s povdarkom) Kordàn!

J o ž e, J a n e z, T o n e (zavzeti drug drugemu na pol glasno.) Kaj, Kordàn? O, o! (Se pomaknujejo proti vratam, kjer poslušajo in se menijo.)

K o r e n (v zadregi.) Pomenkovali smo se se prav živahno o nekem pismu. (Gleda pozorno Kriveca.)

K r i v e c (zá-se.) Tedaj je hčerki namenjeno pismo prišlo očetu v roke in zdaj je sklical občinski zbor, da se starešine posvečujejo, je li dati županovo hčer meni v zakon ali ne. Čudna navada. (Glasno Korenu.) Tedaj ste prejeli pismo in mislite, da bi utegnil jaz biti tisti?

K o r e n (strmeč postrani.) Je vendar-le res, ker za vse vé. Pa kako je še predrzen! Ni dvoma več. Kako bi se ga li lotili. (Hrka glasno.) Se reče, jaz ne bi bil verjel, da ste vi pravi, ali ker nič ne tajite in se sami udajate, sem prisiljen ravnati po postavi, po svoji dolžnosti. Prosim, stopite nazaj, upor bi vam nič ne pomagal, ker vidite tam pri vratih tri korenjake.

K r i v e c (zavzet.) Kaj pomeni vse to? Pojasnite mi vsaj --

K o r e n (ga potiska proti stranskim vratam.) Le pojdiva tjà o sobo, potem vam bo brž jasno vse.

K r i v e c (gre nevoljen pred njim.) Jako hrepenim po razjasnenju, torej idiva! (Stopi v stransko sobo.)

K o r e n (zaklene naglo vrata za njim.) Tako! Tu naj čaka, da se ta reč popolnoma razjasni.

J o ž e, T o n e, J a n e z (burno.) Ta je tisti tat? In vi ste ga imeli v hiši in ga še celo skrivali?

J o ž e. O, rihta je že zgruntala, kje tiči. Zato ste dobili cuštelengo.

T o n e. Foter, to se za vas ne bo dobro steklo.

K o r e n. Jaz še zdaj težko verjamem, da bi bilo vse to resnično. Zato se brž popeljem k gospodu župniku, da mi raztolmači pismo, ker vam vsem skup nič kaj ne verjamem. Vi ne razumete tiste nemščine, ki jo gospôska piše.

T o n e. Med tem jo pa flihtengar pobriše, kaj ne?! O, ne bo nič, foter, mi smo tudi gmajnski purgarji, mi take sramote na vasi ne pustimo.

J o ž e. Če se peljete vi v farovž, pa jaz tečem k rihti in meldam, da ste dali tatu legnat — uiti.

J a n e z. Mene ta reč nič ne briga, prebral sem vam, pa grem. Ravnajte, kakor se vam zdi. (Odide ob sredi.)

Koren (razburjen.) Ej, pustita me pri miru! Pa stražita med tem jetnika, da bosta sita. Tam na steni visita dve puški, dobro nabiti za volkove; vzemita vsak eno in stražita, kakor hočeta.

Jože. Bova tudi! (Gre k steni, sname puški ter pomoli eno Tonetu, drugo obdrži sam in jo ogleduje.)

Koren (med tem postrani.) Puški sta dobro nabiti, samo smodnika ni v cevéh.

Jože (Tonetu.) Tako! Ti pojdeš s to flinto pod okno, jaz pa bom tu pred vratmi na vahti. Pa le dobro merkej! Če le glavo ven pomoli skoz okno, kar fajer daj nanj, pa le dobro cilaj, da ne fališ. Reksum, marš!

Tone (se obrne s puško na rami in odide ob sredi.)

Jože. Fertik! Jaz bom tukaj vahtal! (Dene po vojaški šegi puško na ramo in jame vojaških korakov pred stranskimi vratmi sem ter tja hoditi.)

Koren. Jaz grem. Črez kake dve uri pridem nazaj. (Hoče iti.)

Krivec (zunaj.) Hoho! (Stresa vrata.) Kaj naj to pomeni? Vrata zaklenjena, pod oknom pa nekdo s puško. Gospod župan, če to ni šala, je sila.

Koren (gre k stranskim vratam, upije.) Jaz moram ravnati po ukazu.

Krivec (zunaj.) Po kakem ukazu?

Koren. Ki mi je došel od okrajnega glavarstva. Vi ste Kordàn —

Krivec (zunaj.) Odklenite vrata, ali pa stopite k meni, da se zgovoriva.

TRINAJSTI PRIZOR.

Prejšnji, Rezika.

Rezika (nastopi ob sredi in ostrmi, zá-se.) Kaj pa je to? (Ostane poslušaje pri vratih.)

Koren (pri stranskih vratih Krivcu.) To ne gre, vi ste nevaren človek, to veste sami.

Krivec (zunaj.) Jaz bi bil nevaren človek, ha, ha, ha!

Koren. Saj sami pripoznate, da je vaše ime Kordàn?

Krivec. A, to je! Zavoljo tega imena tako ravnate z menoj? No, bodite brez strahu jaz nisem Kordàn, moje ime je Krivec, Ivan Krivec, župana v Šmarju sin in zdaj sam župan.

Rezika (začudena zá-se.) Kaj, ta? Dà, dà, on je! Pa saj se mi je zdelo kaj takega? Zato me je tako ogledoval in izpraševal po nekem pismu.

K o r e n (Gre po sobi v dvomih.) Stari Krivec je moj prijatelj, sva že dolgo znana, sina njegovega ne poznam. Imate pač pisma sabo, s katerimi to lahko dokažete?

K r i v e c. Seboj imam potni list, ker sem namenil se tudi na Hrvaško.

R e z i k a (steče k očetu, tiše:) Oče! pravi je, jaz sem to takoj uganila. (Izvleče pismo iz nedrij in ga pomoli Korenu.) Le berite to pismo. Ne bodite hudi, da vam prej nisem nič povedala, saj sem hotela zdaj.

K o r e n (vzame pismo in bere mrmraje, potem ga dá Reziki nazaj.) Hm, hm! Zoper tako možitev bi jaz nič ne rekel, še prav vseč bi mi bila. Ali pa poznaš ti tistega, ki je pod pismom podpisan.

R e z i k a. Kako li? Saj sem ga samo enkrat videla -- pa vendar vem da je pravi! (premišljuje.) Ah, kako prijazen je! In kako me je gledal!

K o r e n. Ta bi bila lepa, če bi bili ljubega snubača tako sprejeli! Sina mojega prijatelja! Pravi, da ima potni list. Naj pride ven in ga pokaže.

J o ž e (pristopi.) Na vašo ferantvortengo, purgermajster, jaz bom vse to rihti meldal.

Koren. Pojdi se solit! Vstopi se mu za hrbet z napetim petelinom, če misliš, da uide ali komu kaj žalega stori. (Odklene vrata stranske sobe.)

Krivec (nastopi ob strani in obstoji, zagledavši Reziko, ki povesi oči; potem vzame iz žepa papir in ga pomoli Korenu.) Tu je moj potni list.

Jože (brž ko nastopi Krivec, napne puško in se mu vstopi za hrbet.)

Rezika (postrani.) O, pravi je! Dà, dà, on je bil takrat v Metliki!

Koren (vzemši potni list postrani.) Zopet nemški! Kaj meni pomaga to! Mladenič je res staremu Krivecu zeló podoben, toda — hm! (Zgane list in ga položi na stran; Krivecu.) To ni zadosti pri teh okolščinah. Vi ste sumljiv človek, tedaj ne ostane družega, ko da greste nazaj v sobo in ste tam, dokler se ta štrema popolnoma ne razmota. To se pa v par urah gotovo zgodi. Ne zamerite! (Mu pokaže nazaj v sobo.)

Krivec. Ha ha! Kaj se človekn vse pripeti! Toda naj bo, pa počakam! (Gre nazaj proti stranskim vratam, oziraje se po Reziki, ki se pa sramežljivo obrača v stran.)

Koren (zaklene vrata za njim.) Tako! Zdaj pa le urno k gospodu župniku, da izvem, pri čem da sem, in se nikomur dalje krivica ne dela.

Rezika. Oh, oče! Jaz sem trdno prepričana, da je vse le grozna zmota.

Koren. Kaj pomaga notranje prepričanje, če pa ni dokazov!

Rezika. Ravno sem brala v časopisu, da se je na Hrvaškem unela zopet goveja kuga in da se mora zopet naša meja zapreti za živino. Kaj, ko bi bilo ono pismo od gosposke v kaki zvezi s tem?

Koren (naglo.) Rezika, morda govoriš resnico!

ŠTIRINAJSTI PRIZOR.

Prejšnji, Poročnik.

Poročnik. Dober večer!

Koren. Bog daj!

Poročnik. Vi ste župan tega kraja, je-li?

Koren. Dà, sem. Česa želite.

Jože (pristopivši, v vojaški pozituri.) Gospod lajtmon, ponižno meldam, da imamo tička že v foglovži.

Poročnik (ga začudeno pogleda.) Ali vi tu s puško stražite tiče?

Jože (vojaško.) Ger lajtmon, pokorno meldam, da je tisti tat z imenom Kordón, kakor stoji v rihtni cuštelengi in kterege so prišli Oní s kompanijo lovit, že ujet (kaže proti

stranskim vratam,) tam-le v arestu. Jaz sem ga ajnlifral.

Poročnik. To mi ni razumljivo. (Korenu.) Je-li ta človek pri pravi pameti?

Koren. Gošpod! Danes mi je prinesel sel okrajnega glavarstva pismo, kterega, ker je nemško, nisem razumel. Poslal sem torej po tri sosede, ker znajo, ali vsaj se bahajo, da znajo nemški brati in govoriti, da so mi pismo prebrali in poslovenili, ker mi je do gospoda župnika malo daleč. Od teh sem torej izvedel, da utegne sem priti črez mejo nekdo z imenom Kordón ali Kordàn, ki je v Pešti več živine itd. pokradel in katerega pridejo vojaki iskat. Če bi se tu pokazal, naj ga jaz brž primem in zaprem, sicer bi bil kaznovan jaz. Res pride v hišo Kordàn. Tega smo prijeli in zaprli v ono-le sobo, pa zdaj noče biti več Kordàn, ampak si je izmislil drugo ime. Dal mi je tudi potni list, katerega pa ne razumem, ker je nemški.

Poročnik. Hahaha! Pokažite mi potni list. (Postrani.) Bog ve, kaj so možu natvezli!

Koren (vzame potni list z miznice in ga pomoli poročniku.) Tu je!

Poročnik (bere mrmraje, potem govori.) Postavno narejen potni list za Ivana Krivea, župana v Šmarju. (Dá list nazaj.)

Rezika (tiho Korenu.) Ali nisem uga-
nila, oče?

Koren (Reziki tiho.) Po toči zvoniti je
prepozno. (Glasno poročniku.) Torej smo tega
mladeniča po krivici prijeli?

Poročnik. Gotovo! Le naglo ga izpu-
stite in poravnajte se ž njim.

Koren. Kaj pa je potem s pismom od
gosposke?

Jože (ki je ves čas debelo gledal.) Ja, ja, cu-
stelenga od rihte.

Poročnik. Pokažite mi to čudno reč,
prav radoveden sem ná-njo.

Koren (vzame pismo z miznice in ga dá po-
ročniku, katerega vsi radovedno obstopijo.) Tu-le bo!

Poročnik (prebere naglo pismo, potem s
smehom.) Haha! Zavoljo tega pisma je vsa ta
zmešnjava? Veste li, kaj vam po tem pismu
naroča gosposka? Vam po domače povem.
Čujte! (Gleda govoreč v pismo.) Na Hrvaškem
se je zopet unela goveja kuga. Zato se uka-
zuje županstvu, da zapre mejo in ne pušča
črez njo govedi, drobnice, prešičev, konj,
kožuhov itd. V podporo dospè oddelek vo-
jakov, ki napravi ob meji kordón — (razlagaje.)
»kordón« se pravi gosta četa vojakov, ki za-
pira mejo — (nadaljevaje) in kateremu naj žu-

panstvo preskrbi stanovališča. (Pogleda.) To je v pismu, nič drugega.

Koren (se sune v čelo, za-se.) Na, tu imaš, butelj! (Glasno.) To je pač lahko umeti.

Rezika. Prav to sam brala ravnokar v časopisu.

Koren. »Kordón« se pravi torej vojaška straža.

Poročnik. Kajpada! — Kdo pa je bil tisti jezikoslovec, ki vam je ta dopis tako dobro razložil?

Jože (brž pri vprašanju poročnikovem nasloni puško na steno in se tiho splazi ob sredi iz sobe.)

Koren (se ozre nazaj po Joži.) Ravnokar je bil še tu, a zdaj jo je popihal. Le čakaj, že poračuniva to! Mene tako za nos voditi!

Poročnik. Kaj mu hočete? Bil je vojak in tam se ni naučil nemščine več kakor je zna. Sedaj kar odprite jetniku vrata in poravnajte krivico, kakor veste in znate. Veste li, da vas lahko pred sodnijo kliče na odgovor zaradi prikrajšanja osebne prostosti?

Koren. Tega nisem kriv jaz, — kriva je gosposka, ki mi pošilja v enomer le nemška pisma, čeravno sem jo že več ko stokrat prosil slovenskih, ker nemški ne znam niti brati, niti govoriti, ter razumem komaj par besedi.

Koren (gre z Reziko k stranskim vratam in jih odpre.)

PETNAJSTI PRIZOR.

Prejšnji, Krivec.

Krivec (stopi iz stranske sobe.) Ali je sedaj štrana razmotana, da mi ne bo treba pripravljati se za vislice?

Koren. Odpustite, grozna pomota, katere ste pa deloma sami krivi.

Krivec. Že vse vem; v svoji ječi sem slišal vaš pogovor.

Poročnik. Torej županu odpustite ta kratki zapor?

Krivec. Pod nekim pogojem.

Koren. Ki mi je dobro znan. Toda prej županov posel. Vi ste se izdali tu za družega, kakor ste, tedaj prestopili postavo o oglasu. Zato vas kaznujem —

Rezika (Korenu.) Pustite pri miru postavo, oče!

Koren. Tiho! Zato vas kaznujem s tem, da vam obesim tega le škrateljna (kazaje Reziko) za vse žive dni na vrat, kakor ste želeli sami — se reče, ako se Rezika hoče obesiti

na sina vrlega mojega prijatelja in poštenjaka. Govori, Rezika!

Rezika (nekoliko se obotavlja.) Zadoščenja sva vam oba dolžna —

Krivec. Jaz zahtevam veliko, celo Reziko.

Koren. Pogodita se sama, jaz imam z gospodom poročnikom priskrbeti njegovim ljudem po vasi stanovanja. Za gospoda poročnika pa pripravi Rezika, kedar se dogovoriš z ženinom, sobico nad vežo.

Poročnik. A, tako se je zasukala ta reč? Zdaj sem pa med vsemi jaz menda še najbolj neumen, čeravno znam nemški.

Koren. Če vam drago, gospod poročnik, idiva! Potem vam vse drugo pojasnim. (Odide s poročnikom.)

ŠESTNAJSTI PRIZOR.

Krivec in Rezika (ki sta med seboj šepetala.)

Krivec. Meni bi tudi bilo treba še marsikaj pojasniti. Kdo to stori?

Rezika. Jaz! (Se smeje.)

Krivec. Po slovenski ali po nemški? ka

Rezika. Po domače — po slovenski. il

(Krivec in Rezika si zaljubljeno podasta roki in odideta.)

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS ©

00000077535

